

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris Theologi Architectura Christiana

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

2. Fuga Temeritatis. Vt Sapientis Architecti, ita studiosi Virtutum est, haud temerè Opus arduum aggredi

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

excidit columnas septem. Dicamus nos per concrementum, Vir sapiens, seu Sapientiæ Amator & Cultor Domum extruit, ac peristylis septem columnarum cinxit, ornavitque; Quod utrum ad virtutum septem capitalium, aut totidem scientiarum vel Artium liberalium propylæum referendum sit, suo loco videro, cum ea de re instituetur dissertatio: hic sat habeam adnotasse Sapiensem *Ædificare*, id est, esse Architectum, ex officii proprii cum Architecti munere convenientiâ.

ARTICULVS II.

FUGA TEMERITATIS.

Ut Sapiens Architecti, ita virtutum studiosi est, haud temerè opus arduum aggredi.

PRIMUM quod in Sapientiæ virtutumque cultore optatur, est, ut à temeritate eligendi sit alienus, nihil nisi maturâ deliberatione, & præparatione debitâ præmissâ inceptet, nihil temerè leviterque aggrediatur, cautè ac providè, quæ opus, quod sibi proponit, remorari possent aut impedire, præmeditetur, & expendat singula. Quod cum Christus Dominus commendatum vellent, monuit auditores suos, ut imitentur Architectos, & sint revera tales. Sed duplex est eorum genus, unum fatuum, alterum sapiens. Iners & fatuus Architectus, volens eligere fabricam, formata confusè in cerebro ideâ, ac si tam facilè res fieret, quàm fingitur; postquam vidit lapidum aliquem cumulum, opus inchoare non dubitat: conducit operas, præscribit agendi modum, neque amplius de necessariis ad erigendam non exiguam molem cogitat, omnia ex vnâ lapidum congerie educi posse sibi persuadere videtur: hinc jacto fundamento, & in spithamæ altitudinem erecto pariete, deficiènte materiâ ac pecunia desistere cogitur. Sapiens

ens

ens verò, antequam manum admoveat, impendiorum sumptuumq; tabulas conficit, considerat attentè quid præstare possit, vnde, quod non potest ipse, accipere valeat; vires facultatesque suas metitur; nec altius domum, quàm marsupium patiarur, erigere proponit: sicque feliciter, quod destinaverat, ad exitum tandem perducit.

TALEM debere esse Architectum, Sapientiæ cultorem, cælestis magister Christus accommodata ad rem parabolâ docuit, sic disserens: Lucæ XIV. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam. non potest meus esse discipulus. Qui enim ex vobis volens Turrim ædificare, non prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt ad perficiendum: seu, ut est in Græco τὰ πρὸς ἀπεργισμὸν omnia, quæ ad perfectionem, seu consummationem, scilicet Turris, ita ut nihil omninò desit, requiruntur, Quasi dicat, Discipuli mei, monui vos aliquoties seriò, ut si me sequi velitis, patrem, matrem, & omnem consanguinitatem, immò, vitam vestram, non plus, sed minus, quam me ametis, quod est sanctè odisse: voluntatem vestram abnegetis, iudicium vestrum meo subdatis, **CRUCEM** opprobriorum & persecutionum bajuletis. Hæc non sunt facilia profectò, ut experimento discetis. Quocirca meminertis, vos esse debere Architectos, ad ædificandam Turrim perfectionis Evangelicæ destinatos. Est autem sapientis Architecti, rem tantam haud temerè aggredi, sed diu multumque considerare, num possit necessariis sumptibus sufficere. Quod ni fiat, ludibrio se exponit transeuntibus, qui inchoatum cernentes ædificium Architecto fatuitatem exprobrant.*

SED de hujus Parabolæ arcanis, tunc differetur uberior, quum Religiosum peculiariter esse debere Architectum Christianum docebimus. Modò illud solummodo

modò subnectimus: Quemlibet, ut litterarum studiis, & acquisitioni virtutis, & maximè perfectioni Evangelicæ det initium, cui profectus, ac consummatio respondeat, esse debere, ex Sapientiæ præscripto, Architectum minimè fatuum. Non oportere opus inchoare incòsideratè, casu, temere, sed certâ animi destinatione, præmissis virium experimentis, naturæ exploratogenio, inclinatione mentis perpenſa, pertentato, facultatum interiorum & exteriorum subsidio. Plurimum enim refert, immò, omninò est necessarium, hæc & his gemina perspecta habere, antequam alicui disciplinæ, cui operam dabis, & in qua consensescere cogitas, te consecres. Contra quod graviter peccatur à nonnullis rerum inexpertis, qui decursis in Gymnasio artium, litterarum spaciis, arrepto vitæ melioris proposito, sumpto etiam nonnunquam vitæ religiosæ indumento, vel nullos in litteris, virtutumque studio progressus faciunt, vel non multo post quàm ferventer inceperunt, in tepeſcunt, sæpe etiam inchoata deserunt, & in media ædificatione desistunt, cum intuentium ludibrio, & vitæ totius dedecore. Quæ causa? temerè suscepta ædificatio. Non omnes ex hominum genere apti sunt ad litteras addiscendas: ad stivam & aratrum quidam facti fictique, qui agricultores essent optimi: nonnulli ad artes serviles & mechanicas videntur nati, nulla novercantis naturæ injustitiâ, sed Dei, patris universalis, & ubique optimi providentiâ, qui ita universo consultum voluit. quid inepti nos, & divinorum ignari consiliorum conquerimur, non sine noxâ? Isti autem præclari essent in suâ tribu, sartores, sutores, cerdones: in litterarum studio vix sunt numerus: ideoque explorandum prius fuisset ingenium, spectanda indoles, attendenda in puero, ad hæc, vel illa peculiaris habilitas.

SIMILIS EST RATIO IN VIRTUTUM CULTU, AD QUEM OMNES
sunt

sunt idonei. fateor. Sed non omnes ad eundem culturae modum. Hinc tot à Sapientissimo rerum Moderatore in Ecclesiâ, vivendi, virtutemque exercendi, sunt aperta scholæ, tot constituta bonorum contubernia, Religiosorum familiæ, Ecclesiasticorum cætus, & status secularium; ut naturæ cuiusque gratiæque divinæ consentanei eligantur. Hoc si negligatur, malorum deinde subsequens est origo. Multos ad salutem sempiternam perventuros fuisse nullus dubito, si deserto seculo, in quo sine ulla, de statu vitæ deliberatione, sibi degendum proposuerunt, ad Ecclesiasticorum ordinem se contulissent: plures, si inter Ecclesiasticos Religiosi esse voluissent. Nec tamen omnis Religio omnibus est conveniens. Magna est naturarum, complexionum, studiorumque diversitas: varia Religionum diversarum munia, ad quæ non omnes sunt idonei. Agamus paullo familiarius. Optimus, ô Tite, esses Carthusianus, solitudinis amans, ad silentium proclivis, à contemplationibus non abhorrens, natura subtristi, alienus à consortio multorum, & conversatione civili, ingenio mediocri, memoriâ vulgari, iudicio tenui, piculenti assuetus. Quid ad alium Ordinem religiosum aspiras, ubi multæ aliæ, & nonnullæ contrariæ requiruntur dotes? Tibi ô Timothee, ut fias *Capucinus*, plane erit consultum: ad severiora te DEVS vocat: natura favet, sunt vires corporis, adest animus, placet austeritas, facer ille horror, & saccus: linguam habes, quam ad DEI honorem, & animarum salutem, ut gladium & rhomphæam bis acutam exeres. quid moraris? quid molliorem eligis statum? vide ne te tandem capti pœniteat.

UELLES, ô Damiane Societatem Jesu ingredi, in eâ vivere, & mori: applaudo. Sed vide, num signa in te deprehendas Religiosi Societatis; Monachum, ut
ha-

habet vulgaris paræmia, non facit cappa & scapulare: nec Clericum Crux in pileo, aut talaris toga. Posses-ne tu cuicumque nullo scientiæ, prudentiæ, humanitatis intuitu, sed solummodo, quia est Superior legitimus, tanquam Christo, iudicium æquè tuum ac voluntatem subdere? Posses-ne ad obedientiæ nutum per mare, per terras, per inhospitalem Caucasum, ad Garamantes, Indos, Iapones, non alio quàm bonæ spei viatico, unius animæ lucrandæ desiderio excurrere? Posses-ne viuus & sanus, cadaveris instar, aut scipionis in manu herili, verti, inverti, gyrari, nullâ datâ causâ, & sine refragandi murmurandique indicio. Velles-ne in Collegii habitaculum vilissimum amandari, ibidemque nulla mutationis spe datâ consistere? Velles-ne prompte pro Christi gloria contumelias quaslibet suscipere, inter Orbis quisquilias, pauperes agere? ægros, leprosos, elephantiacos, in nosocomiis, & gurgustiiis, inter sceleratos in carceribus, triremibus, ergastulis; immò, sub patibulo in scalis, in catasta ad flammam, in ferali theatro cum carnifice? illiusque officii nullum in hac vita præmium expectare? Hæc & similia sexcenta, sunt Ordinis nostri insignia, & horum cupiditas est documētum, anquis ad hanc Sapientiæ classem sit idoneus. Cetera appendices sunt, & remotæ quædam conditiones, non simpliciter necessariæ, faciunt tamen aliquid ad benè esse, quemadmodum loquuntur Philosophi: ut excellens ingenium, exquisita doctrina, eruditio, & his gemina; sine quibus optimi esse possunt Religiosi in Societate Jesu, sine aliis superius indicatis nequaquam. Quæ quidem volenti cum divina gratia, & amanti sunt facilia: verbo solùm & specie terrent inexpertos: & sonitus ac umbra mentitur, ut larva à pueris, & è fistula bombus.

Quod de Religioso statu dictum: ad alia quoque transferendum est. Vis fieri Consiliarius Principis?

pis?

pis? Vide num tantum scientiæ prudentiæque tibi superpetat? Vis esse Judex, Proba, an à personarum acceptione sis alienus? num possis irrumperè iniquitatem virtutè tua: *ne fortè extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in equitate tua* Eccl. vii. 6. Vis esse Doctor? attende, num præter libros habeas, quo titulum tueri possis: ne dicatur: *Salvete libri sine Doctore.* Denique sit univèrsale ex Architectura enunciatur. Si vis Turrim ædificare, prius sedens computa sumptus, qui necessarii sunt, si habeas ad perficiendum: pertenta robur tum corporis, tum animi, an par futurus sis ferendis laboribus & periculis: nihil improvidè, nihil temere aggrediaris.

ARTICULUS III,

ARCHITECTUS CHRISTIANUS

Sit oportet Auditor & Factor bonus Sipientia.

QUID magis proprium est Sipientiæ Christianæ Amatoris, quàm ut non solum audiat Sipientiam docentem, sed etiam obaudiat præcipienti? non sit tantum Auditor verbi, sed & Factor? Est enim Sipientia Christiana non Theorica solum, quæ nuda contemplatione contenta, sed practica etiam, quæ opus ipsum spectat. Quod omni Scientiæ morali convenire docuit Philosophus. Non erit autem unquam mandati exequutor, ut debet Sipientiæ cultor, nisi sit *Architectus*. Fallere me vos non sinit Æterna, cujus interpretem hic ago, Sipientia. Mecum sentietis sat scio, si in mentem vobis veniat monitio, quam Christus ad auditores suos habuit, Matthæi vii. Ut sibi caverent à falsorum Prophetarum impia doctrina & veritati, quàm ipse præ-